

פיליפ סטאל

Archief Philip Staal

הירושה

האמת אינה מספיקה

הטה אוזן והקשב לבריות ואל נא תשכח סיפור אמיתי,
יש לספרו - שאם לא כן, מעשה בגידה הוא

פיליפ סטאל

הירושה

פיליפ סטאל

הירושה

האמת אינה מספיקה

סיסנית

Philip Staal
SETTLING THE ACCOUNT

All rights reserved
Copyright © 2024 Philip Staal

כל הזכויות שמורות
© תשפ"ד 2024 פיליפ סטאל

המדורה האנגלית יצאה לאור ב־2015
המדורה ההולנדית יצאה לאור ב־2016

תרגום מהולנדית: אירית באומן

תמונת הכריכה: בית הילדים 'אמנה' (Vertrouwen) 1945
מימין מרסל ופיליפ סטאל, שישי ושמיני בהתאמה

במהלך השנים בהן עברתי על תחקיר זה נחשפתי לגופים ממשלתיים רבים, עמותות וארגונים, ששמותיהם מופיעים לאורך הספר. בפעם הראשונה בה יוזכרו, שמם יופיע באופן מלא, ולאחר מכן המופיעים יכללו ראשי תיבות בלבד. לעזרת הקוראים מצורפים מפתח שמות ומילון מונחים בסוף הספר. בגלל האופי הדינמי של האינטרנט, ייתכן שכתובות האינטרנט או הקישורים הכלולים בספר זה השתנו מאז הפרסום וייתכן שלא יהיו תקפים עוד. הדעות המובעות בספר זה הן של המחבר בלבד ואינן משקפות בהכרח את דעותיו של המוציא לאור, והמוציא לאור מתנער בזאת מכל אחריות בגינם.

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור המחבר.

Printed in Israel 2024 | 2024 בישראל נדפס

מסת"ב 978-965-598-918-2 ISBN

לזכר הוריי, יצחק סטאל ואנה נתן (הידועה גם בשם כהן),
לכל יתומי המלחמה, ילדיהם ונכדיהם,
לרעייתי, הנקה, שבלעדיה לא הייתי שורד את מסע החיפוש הזה.

הטה אוזן והקשב לבריות ואל נא תשכח סיפור אמיתי, יש לספרו -
שאם לא כן, מעשה בגידה הוא.

תוכן העניינים

11..... פתח דבר

חלק א' - הגזל

17.....	פרק 1	פגישה בלתי צפויה
19.....	פרק 2	הוצאה מאוחרת לפועל
21.....	פרק 3	יהודים אינם רצויים
27.....	פרק 4	מלחמת העולם השנייה
29.....	פרק 5	המועצה היהודית בהולנד
35.....	פרק 6	גנבים בני הזמן המודרני
39.....	פרק 7	דוד יאפ
45.....	פרק 8	בגידה
54.....	פרק 9	התנהגות נלוזה
59.....	פרק 10	חדר ההמתנה של המוות
65.....	פרק 11	השוואת נתונים
67.....	פרק 12	מחקר
69.....	פרק 13	פרדס חנה, ישראל
71.....	פרק 14	ספטמבר 22, במאי, 1943
74.....	פרק 15	אחרי המלחמה
77.....	פרק 16	בית החלומות
80.....	פרק 17	אומנה
84.....	פרק 18	מניין דחוק
86.....	פרק 19	לזכור ולא לשכוח
88.....	פרק 20	הטיפול בקטינים יהודים לאחר המלחמה
93.....	פרק 21	מוסדות האפטרופסות היהודים
94.....	פרק 22	צעיר מכדי לשאול
100.....	פרק 23	אָמֶנס, אפריל 2004

פרק 24	שבת.....	102
פרק 25	פרידה מילדותי.....	104
פרק 26	למה.....	106
פרק 27	כשהבית בוער.....	108
פרק 28	הצלקת.....	113

חלק ב' - השבת זכויות

פרק 29	רעידת האדמה.....	119
פרק 30	עמותת אילה.....	121
פרק 31	קבוצה בלי קול.....	124
פרק 32	השבת הזכויות לאחר המלחמה בהולנד.....	128
פרק 33	ים של דמעות.....	134
פרק 34	רק הכסף חשוב?.....	136
פרק 35	אחריות האפוטרופוס.....	141
פרק 36	חשבון הנפש של ילדתי.....	144
פרק 37	האם החברה היהודית בהולנד חוששת?.....	150
פרק 38	מחקר ואמינות.....	154
פרק 39	יד רוחצת יד.....	157
פרק 40	מצב יוצא דופן.....	169
פרק 41	חילוקי דעות.....	172
פרק 42	ירושלים שבמערב.....	173
פרק 43	החיים בבית רודלסהיים.....	177
פרק 44	ניהול מוסדות האפוטרופוסות את הנכסים.....	183
פרק 45	הגשת התנגדות.....	186
פרק 46	קרן הסיוע לנרדפי נאצים.....	191
פרק 47	טול קיסם מבין שיניך.....	193

חלק ג' - החזר זכויות

פרק 48	החזר זכויות לאחר השואה - רקע כללי.....	203
פרק 49	החזר זכויות - איגוד חברות הביטוח.....	205
פרק 50	החזר זכויות - ממשלת הולנד.....	206

פרק 51	החזר זכויות - איגוד הבנקים	213
פרק 52	החזר זכויות - איגוד סוחרי ניירות הערך	215
פרק 53	חלוקת כספי מרור	236
פרק 54	הפתעה	243
פרק 55	צדק חלוקתי	247
פרק 56	ציפייה, תקווה ואכזבה	257
פרק 57	מעבר דירה	275
פרק 58	הציניות שבמקריית	278
פרק 59	בקשה למחקר מקצועי בנושא יתומי המלחמה	279
פרק 60	משקלה של שאלת המחקר	295
פרק 61	JMW מחליטים לחקור את עצמם	299
פרק 62	הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁעָה (ירמיהו יז פסוק יד)	307
פרק 63	בדיקת השימוש בכספי מרור	318
פרק 64	הציור	334
338	אפילוג	
344	מילות תודה	
345	רשימת קיצורים וראשי תיבות	
348	מילון מונחים	
366	ביבליוגרפיה - ארכיונים	
367	ביבליוגרפיה - מקורות	

פתח דבר

בשנות השלושים והארבעים של המאה שעברה ניסו הנאצים להשמיד את העם היהודי ואת היהדות. ניסיון השמדה זה נקרא 'שואה', או Holocaust באנגלית. מקור המילה Holocaust הוא במילה היוונית holókauston, שפירושה העלאת קורבנות באש לאלים. בעברית פירוש המילה שואה הוא חורבן, הרס, כיליון. כיוון שבמהלך מלחמת העולם השנייה היהדות הייתה מטרת ההשמדה, ודבר לא הוקרב לאלוהות כזאת או אחרת, אני משתמש בספרי במונח 'שואה' ולא ב-holókauston. דין היהודים היה להישמד, אך לא כן רכושם. קודם גירוש היהודים ורציחתם במחנות הריכוז, שדרו הכובשים הגרמנים את רכוש היהודים בסיוע של משתפי פעולה.

במהלך מלחמת העולם השנייה שדרו הנאצים מיהודי הולנד לפחות 45 מיליארד אירו, על פי שווי הסכום כיום (לא כולל יצירות אמנות וזכויות יוצרים). אחרי המלחמה לקחה על עצמה ממשלת הולנד להשיב את הרכוש השדוד לבעליו המקוריים. הליך השבת זכויות זה נחקר בצורה מקיפה החל מ־1990 ואילך.

כאחד החתומים על ההסכם בין המוסדות הפיננסיים ההולנדים לארגונים היהודיים – שהסדיר באמצע שנת 2000 את השבת נכסי היהודים שנשדדו במלחמה – ולאחר מחקר מקיף שערכתי בנושא, חלחלה בי ההבנה שאיש מעולם לא בחן את ניהול הנכסים של 1,363 יתומי המלחמה היהודים הקטינים. ההתעלמות הגורפת הזו בכל המחקרים שנעשו בנושא, נראתה לי תמוהה. החלטתי לחקור בכוחות עצמי את קורות עיזבון הוריי שנרצחו ואת קורות עיזבונותיהם של שאר יתומי המלחמה היהודים בהולנד, שאני אחד מהם.

כיצד קרה ש־78 שנים לאחר תום מלחמת העולם השנייה מאבקם של יתומי המלחמה היהודים להשבת ירושותיהם טרם הגיע לסיומו?

ומדוע המאבק עגום כל כך, מזדחל ובלתי שוויוני? בספרי הירושה אני מתחקה אחר התשובות לשאלות אלה ותר אחריהן בינות תפיסות המצוי והרצוי השונות כל כך משני צידי המתרס. שזורות בו עובדות היסטוריות ומחקר מדעי לצד סיפור חיי. העובדות ההיסטוריות והציטוטים לקוחים מספרי Roestvrijstaal¹ (טרם תורגם), שהוא מחקר מדעי מקיף המבוסס על מסמכים היסטוריים.²

ספרי הוא הראשון לתאר את תלאות יתומי המלחמה היהודים ההולנדים. ככזה, הוא תורם גם למחקר ההיסטורי של חיי המשפחה בדגש על ילדים וכן לחקר הטיפול בטראומות ילדי מלחמה. בכך מוסיף הספר פרק ייחודי לספרות המחקרית על השואה והשלכותיה. חלקו הראשון של הספר עוסק ברובו בנעוריי, החלק השני בהשבת הזכויות אחרי המלחמה והחלק השלישי בהשבת יתרת הנכסים היהודיים, שעדיין היו בידי המוסדות הפיננסיים והממשלה ההולנדית בשנת 2000. החלק האחרון – הערה אישית לגבי מסע החיפוש שלי – מפרט מה עלה בגורל הרכוש של אחי ושלי, כמו גם רכושם של יתומי מלחמה רבים אחרים.

ספר זה הוא גם מחוות ההוקרה שלי ליתומי מלחמת העולם השנייה ולהוריני שנרצחו.

היה לי הכבוד לייצג את הקהילה היהודית בהולנד לצד אחרים ובכך לתרום תרומה קטנה להשבת רכוש יהודי בשנים 1997-2005. חוקר תמיד תלוי במקורות העומדים לרשותו. עד מהרה התברר לי שלא חסרים מקורות על הגזל ועל השבת הזכויות. שילבתי בספר זה רק חלק קטן מהמידע שברשותי. הבחירה בחומרים שנעזרתי בהם בספר וניתוחם נעשו כמובן משיקולים אישיים. ניתן לעיין ביתר אלפי עמודי המסמכים באתר האינטרנט שלי: www.staal.bz.

בזמן אמת לא תיעדתי בדקדקנות את כל האירועים המוזכרים בספר זה, ולכן נאלצתי לעתים לסמוך על זיכרוני. את פרטי אירועים אלה הבאתי למיטב זיכרוני ובתום לב. האחריות להצגתם היא שלי ושלי בלבד.

<https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Manus/Roestvrijstaal.pdf> 1

<https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Noten> 2

בפתחו של ספר זה אני מספר שאחי ואני חבים את חיינו לאנשים שסיכנו את חייהם למען הצלת יהודים במלחמת העולם השנייה. הספר גם מתחיל בעובדה שהולנדים 'טובי לב' הלשינו לכובשים הגרמנים על כוונתם של יצחק ואנה, הורינו, לרדת למסתור. הלשנה שהביאה לגירושם לסוביבור. אחי ואני חייבים את חיינו לקבוצת ההולנדים הראשונה, הגיבורים. לאובדן יקירינו אחראית בין היתר קבוצת ההולנדים השנייה.

ילדים רבים איבדו את הוריהם במלחמה. הקהילה היהודית בהולנד נאלצה להיאבק מאבק מר כדי להחזיר את הילדים הללו לחיק הקהילה היהודית. אני רוצה להזכיר שגם מוסדות יהודים טיפלו ביתומי המלחמה מתוך מחויבות ואהבה רבה לאחיהם. מוסדות אלו סיפקו מחסה ליתומים הקטינים, דאגו לגידולם וסיפקו את צורכיהם החומריים. מוסדות האפוטרופסות היהודיים זכו לתמיכה מועטה בלבד מממשלת הולנד.

אבל מעל הכול, ספר זה עוסק בניהול נכסי יתומי המלחמה על ידי מוסדות האפוטרופסות שלהם. בשנות התשעים של המאה הקודמת הורתה ממשלת הולנד לחקור את השבת הזכויות לאחר המלחמה. כל המוסדות הפיננסיים (כמעט) נבדקו. הספר עוסק בגילוי שלי שמוסדות האפוטרופסות היהודיים לא נבדקו.

לאחר שבעת היותי פעוט וילד במהלך ואחרי מלחמת העולם השנייה נשללו ממני נכסיי הארציים, החומריים והבלתי חומריים, לאחר שהתמודדתי עם הרוע האולטימטיבי, איני יכול עוד להאמין בסדר ובמוסר אלוהי. איני רוצה לקבל את הרעיון שאלוהי אברהם, יצחק ויעקב, שרה, רחל ולאה, תכנן ורצה זאת. ואם רצה, אין הקב"ה אלא שטן. לא, המסקנה שלי היא שמקור הרוע הוא באדם. האדם הוא השטן של עצמו. בעולם הזה, אנשים יכולים לבחור בין טוב לרע. ככוחו של האדם להילחם ב'יצר הרע'.

סיבת תובנה זו אינה העובדה שהעולם שתק כאשר משפחות יהודיות נשדרו מכל רכושן הארצי, הוצאו מבתיהן, גורשו ולבסוף נרצחו במחנות ההשמדה. הסיבה גם אינה הכובשים הגרמנים הארורים על טירוף תורת הגזע שלהם, או הסיפורים שסיפרו שורדי המחנות על

המועצות היהודיות ועל חבריהם האסירים. אסירים שתמורת פת לחם היו מוכנים לשקר, לבגוד באסירים אחרים ולגנוב. אסירים שמכרו את נשמתם לשטן כדי להגדיל את סיכויי ההישרדות שלהם. מקור התנהגות כזאת הוא בדחף ההישרדות של האדם, האינסטינקט החייתי לשרוד בכל מחיר. כפי שנאמר בפרקי אבות, פרק ב, משנה ד: "וְאֵל תְּדִין אֶת חֲבֶרְךָ עַד שֶׁתִּגִּיעַ לְמָקוֹמוֹ, וְאֵל תֹּאמַר דְּבַר שְׂאֵי אִפְשָׁר לְשִׁמוֹעַ שְׁסוּפוֹ לְהַשְׁמִיעַ. וְאֵל תֹּאמַר לְכַשְׁאֲפָנָה אֲשֶׁנָּה, שְׂמָא לֹא תִפְנָה:"

לא, התובנה שלי שמקור הרוע הוא באדם עצמו, גדלה וצמחה במהלך המחקר שערכתי על הגזל שהתרחש במהלך המלחמה, ועל מדיניות השבת הזכויות של ממשלת הולנד והמוסדות הפיננסיים לאחר המלחמה. בוגדים הלשינו ומנעו מהיהודים את מקום המסתור שלהם. הולנדים עדכנו את הגרמנים על תוכניות ירידה למחתרת, וכתוצאה מכך גורשו יהודים למחנות במזרח אירופה. תובנה זו התחזקה גם כשחקרתי את התנהלות ממשלת הולנד הגולה (1940-1945) וכן את החקיקה של הממשלה לאחר המלחמה.

העובדה שפעולות ממשלת הולנד בשנים שלאחר המלחמה היו בהתאם לחוקים שנחקקו אז, אינה מקילה את שפיטתן. חוקים אלה, שנועדו לשקם את מערכת המשפט ההולנדית בהקדם האפשרי, באו לא פעם על חשבון השבת הזכויות של היהודים, קורבנות המשטר הנאצי.

אם נשפוט את השבת הזכויות לאחר המלחמה בהולנד לפי אמות המידה המקובלות כיום, לא נוכל אלא לומר: "השבת הזכויות לאחר המלחמה כשלה. השבת הזכויות ליתומי המלחמה היהודים הייתה בגדר אסון."

'פשעי' היחיד כתינוק היה לצאת לאוויר העולם כיהודי. למזלי הרע זה קרה בהולנד.

פיליפ סטאל

אפילוג

בנובמבר 2021 הסתיים הליך הגישור שנפתח ביני ובין עמותת JMW (היורשת המשפטית ויורשת הנכסים של מוסדות האפוטרופסות היהודיים). הגישור הסתיים כעבור ארבעה חודשים, ללא תוצאות.

JMW מיהרה לפרסם הודעה לעיתונות⁸⁴ המכילה שתי הבטחות חסרות שחר שעד היום לא בוצעו:

1. "ועדת הביקורת של JMW החליטה להזמין חקירה עצמאית ובלתי תלויה שמטרתה לבדוק את חלקה של JMW בטיפול ביתומי מלחמה יהודים לאחר המלחמה ואת יחסה אליהם."

2. "בשם JMW, ועדת הביקורת מתנצלת בפני המעורבים על גישה המשפטית... בשל שיקול דעת מוטעה נקטה JMW בעמדה משפטית מנוכרת, דוגמת שימושה בטענת ההתיישנות, בהתנהלותה מול מר סטאל..."

מסבר את האוזן? אולי, אבל למרבה הצער JMW שוב הוציאה את הדברים מהקשרם וציירה תמונה שגויה.

התביעה ש-JMW מתייחסת אליה כלל אינה קשורה לשוד נכסי היתומים החוסים על ידי מוסדות האפוטרופסות היהודיים לאחר המלחמה. תביעה זו (מאמצע 2004), שהוגשה על ידי, בשמי ובשם כל יתומי המלחמה, כדי למנוע מ-JMW לקבל לידה את מיליוני האירו של מוסדות האפוטרופסות באמצעות מיזוג עימם, הייתה בעלת אופי משפטי-פיננסי ותו לא. במקרה זה היה על העמותה לבחור בין פשיטת רגל לאות קלון. בחירתה של JMW לעשות שימוש בטענת

---

84 <https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Noten/JMW-Arch/JMW-2021-ev/JMW-2021-11-16-Communique-JMW.pdf>

ההתיישנות⁸⁵ מעידה כי העמותה מבכרת את החומר על הרוח, את הכסף על המוסר.

לכל החוסים לשעבר של מוסדות האפוטרופסות היהודיים מגיעה התנצלות. המוסדות ניצלו לרעה את הגישה שהייתה להם לנכסי יתומי המלחמה היהודים. אבל תחת תיקון העוול, חומרית ומוסרית... הם הפכו בדבר, הפכו והפכו, טחנו עד אבק, אבל עד מהרה התחוור שכוונתם הייתה כוונת סרק!

לפני כעשר שנים נתקלתי בשיר הבא. שם המחבר אינו ידוע לצערי.

כך הם עמדו, אבודים בתכלית
ללא קורת גג, ללא מקום לחנות
כי כבר הפציעה השחרית
ועזבו הגרמנים, הנבלות
מוכי בדידות, זיכרון ועדות
בלי אימא או אבא לנחמה
קשה מנשוא הבדידות
הנה הם באים, האבות הטריים
לא ארכה זמן רב ההמתנה
אפוטרופוסים רבים עומדים בתור
שמא גם הם בין הבוגדים?
כן, כך היה גם שלי, בוגד ולא גיבור
לא לדאוג, זה בטיפול
הרי נעשה הכול למען הילד
נסה לחייך, הסתיים המבול
אתה כבול אליי ילד, עד שיעלה בך גלד
אל חשש, בצילנו תחסה

<https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Noten/Verzetsfusie/> 85
Verweerschrift-JMW-Sep-14-04.pdf
עמוד 23, נקודה 5.28

את הכאב השתדל להסוות
בתקווה שלא תדע או תראה
את העושק והגניבות

והנה, חזרנו לנקודת ההתחלה.

המציאות היא שבשנים שלאחר המלחמה, רואי חשבון, נוטריונים, עורכי דין וכו' שדרו נתח נכבד מנכסיהם של רבים מ-1,363 יתומי המלחמה – וזאת בדיעת ובשיתוף הפעולה של מוסדות האפוטרופסות היהודיים. מיליארדי אירו אלה עדיין לא הושבו לבעליהם החוקיים, היינו יתומי המלחמה היהודים ההולנדים או יורשיהם.

וזה עוד לפני שהזכרתי את הנדל"ן שהיה ברשותם של מוסדות האפוטרופסות היהודיים. כמעט לכולם היו מבנים בבעלותם. מבנים ששוויים היה מגיע היום לאוצר גדול מאוד. שמא 'נעלמו' נכסים אלה מייד לאחר מלחמת העולם השנייה?

העדויות קיימות וזמינות מאז 2004 במחקרי⁸⁶ ובספריי⁸⁷, המבוססים על הארכיון הדיגיטלי שיצרת⁸⁸. אולם עלות נקיטת הליכים משפטיים מקדמיים היא גבוהה ובין כה וכה ערוץ פעולה זה כבר אינו ריאלי עבור יתומי המלחמה היהודים, כיוון ש-JMW עשו ב-2004 שימוש בטענת ההתיישנות.⁸⁹ מלבד זאת, בשל המיזוג של JMW עם מוסדות האפוטרופסות היהודיים ומכירת נכסיהם לפני מספר שנים, הידלדל ההון המצוי בידם כיום ומבאר ריקה הלא אי אפשר לשאוב מים.

מסקנותיי לגבי החזרת זכויות בתקופה לאחר השואה, בהתייחס לסטנדרטים החלים במדינה דמוקרטית, אינן יכולות להיות אלא:

1. השבת הזכויות של היהודים בהולנד לאחר השואה נכשלה.

<https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Noten/Staal/Rapporten/> 86
rapport-1.pdf

<https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Manus/Roestvrijstaal.pdf> 87

<https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Noten/> 88

<https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Noten/Verzetfusie/> 89
Verweerschrift-JMW-Sep-14-04.pdf

עמוד 23, נקודה 5.28.

2. השבת הזכויות של היתומים בהולנד לאחר השואה נכשלה באופן חרוץ.

הרב בנימין ג'ייקובס, הרב ראשי של הולנד (לא כלל את עיריות אמסטרדם, רוטרדם והאג) הגיב בינואר 2022 בחדשות⁹⁰ לידיעה כי המודיע/בוגד של אנה פרנק היה בעצמו יהודי. הוא היה בהלם עמוק והצהיר כי מדובר בסיכון וסכנה לקהילה היהודית ההולנדית: "העובדה שמואשם נוטריון יהודי היא רק שלילית. זה מעורר אנטישמיות".

בסוף המאה הקודמת התחלתי את המחקר שלי כדי למצוא תשובות לשאלותיי הרבות. עקבתי אחר זרימת הכסף מהיהודים שנרצחו. מצאתי שם את התשובות לשאלות שלי. בסיפור האמיתי הזה, המתועד במלואו עם הארכיון הדיגיטלי שלי, הממצאים מזעזעים ומעוררי התנגדות להפליא. לא מדובר בסרט בדיוני אלא במציאות של רבים משורדי השואה, שפגעה בחייהם באופן בלתי הפיך. בכל הקשור לסיפורם של יתומי השואה, כפי שמתואר בספר זה, אפשר לומר בוודאות כי המציאות הנוראית עולה על הדמיון.

נחזור להערת האדמו"ר המוערך כ"ק האדמו"ר בנימין ג'ייקובס, שציין כי הוא מזעזע עמוקות מכך שהבוגד באנה פרנק היה נוטריון יהודי, שהיה חבר בהנהלה הראשית של המועצה היהודית בזמן השואה. הוא סבור כי מדובר בסיכון וסכנה לקהילה היהודית. זה מעורר אנטישמיות. אבל, רבי היקר, הסיבות שבגללן אסור לפרסם שהנוטריון ארנולד ואן דן ברג הוא הבוגד של אנה פרנק צריכות להיות:

1. מכיוון שלא ניתן להוכיח זאת בוודאות, אמונת הנוטריון אינה רלוונטית מבחינה זו.

2. לא רלוונטי שהיה חבר הנהלה של המועצה היהודית.

90 <https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/kranten/Krant-17-plus/verrader-Anne-Frank.pdf>

פרסר כותב ב-'De ondergang' (פרק V דף 102 ואילך)⁹¹ על פרידריך ויינרב. יהודי שנעצר לאחר המלחמה והורשע על בגידה ביהודים במחבוא, וביקש כסף מיהודים על מנת להכניס אותם לרשימה פיקטיבית המציעה לכאורה הגנה מפני גירוש תמורת כסף. פרסר כתב שהולנד הייתה זקוקה לשעיר לעזאזל כדי להצדיק רדיפת יהודים, וכי ויינרב הוא זה. כשיצא ספרו של פרסר (1965) הוקמה ועדה לחתור לשיקומו של ויינרב שחי אז. הנושא התלהט עד כדי כך שממשלת הולנד הורתה ל-NIOD לחקור את 'תיק ויינרב' לעומקו. פסק הדין שגזרה הוועדה על פרידריך ויינרב היה צודק פחות מפסק דינו של השופט מייד לאחר מלחמת העולם השנייה.

תקרית זו לא הובילה אז לרגשות אנטישמיים מוגברים.

סיכום

כאמור, ממשלת הולנד והמוסדות הפיננסיים לקחו אחריות בזמנו (2000) והעניקו לשוררי השואה החזר מוסרי וכספי. למרבה הצער, יש עדיין ארגונים שמנהיגיהם מאמינים שהם יכולים לכסות ולקבור את המעשים הנוראיים האלה שלאחר המלחמה על ידי הפצת חוברות פוליטיות. כואב לי במיוחד שמדובר, אויסגערעכנט, בארגונים יהודיים.

כך שבעוד כולם מזועזעים מהמודיע היהודי לכאורה של אנה פרנק, שייתכן שפעל מתוך חשש לחייו ורצון להציל את חיי משפחתו, אין סכנת חיים מעורבת במהלך השבת הזכויות לאחר המלחמה. כאן מדובר אך ורק במקרה של גניבה, הונאה, זיוף היסטוריה וחוסר נכונות להתמודד עם הכישלון הנורא של הארגונים הללו. העובדה שאני מאשים יהודים אינה רלוונטית במקרה הזה. או שחל כאן "תעזור לי ואני אציל אותך"? האם יורשי העצר היהודים לא חוששים שגישה זו של הקהילה היהודית מעודדת אנטישמיות? מחבר ספר זה חי בישראל, מדינה דמוקרטית, ואני בטוח שכך תישאר. אנחנו יודעים

<https://www.staal.bz/Books/Boek-1/RS/Noten/Rapporten-WO-II/J-91>
Presser/

שרוב אסירי הכלא בארץ שלנו הם יהודים. אין לנו בעיה עם זה. גם יהודים הם אנשים! למרות זאת!

על ידי מי נבגדו הוריי, אנה ויצחק סטאל?

1. האם היה זה מלשן יהודי שרצה להציל את משפחתו במהלך המלחמה?

2. האם היה זה שכן נוצרי שהרוויח לפחות שבעה וחצי גילדן לראש?

3. האם זה היה משתף פעולה?

4. האם היה זה ברט דה האן בן ה-92, שבשנת 2005 ביקש למכור לי את הציור תמורת כפול מהערך המוערך?

לעולם לא נדע בוודאות.

האם זה משנה?

לא!

אמסטרדם 1942. יצחק ואנה סטאל מבחינים ששכניהם היהודים מתחילים להעלם. חלקם נלקחים על ידי המשטרה ההולנדית. חלקם נעלמים באישון לילה. הם מבינים שהנאצים החלו בצייד יהודים הולנדיים ומגיעים להחלטה מייסרת, להפקיד את ילדיהם בידי זרים ולמצוא לעצמם מקום מחבוא. כעבור כמה חודשים, ב־21 במאי 1943, הגיע המועד. אפופי שינה פיליפ ואחיו זוכים לחיבוק אחרון מהוריהם ונמסרים לזרועותיה של דודה לא יהודיה היוצאת חרישית מהדלת, עולה על אופניה עם שני הפעוטות הקטנים ונעלמת בחשכה.

שישים שנה לאחר מכן, פיליפ מוזמן לפעול למען השבת הזכויות ליהודי הולנד וכשהוא עובר על ארכיונים ורשומות, הוא מגלה סוד שמור הנוגע לארגוני האפוטורפוסות של יתומי השואה.

בספרו 'הירושה', הוא משלב בין עבר והווה, ומשתף את הקוראים בסיפורו האישי הנוגע ללב של פעוט שהופרד מהוריו ונאלץ לחיות במקומות מסתור ובתי יתומים במשך שנים רבות. במקביל הוא פורש את מרדפו הנחוש לפתור את המסתורין של העבר כדי להביא צדק ליתומי המלחמה היהודים.

פיליפ סטאל מתגורר בישראל עם אשתו ומשפחתו מאז 1963. הוא אחד החותמים על הסכם 'מרור' עם הבנקים, הבורסה באמסטרדם והארגונים היהודיים, שהבטיחו החזר זכויות לקורבנות השואה בקרב יהדות הולנד. סטאל התמנה על ידי מלכת הולנד ל־אביר במסדר אורנייה־נסאו.

סיסנית

ISBN 978-965-598-918-2

9 789655 989182

מחיר לצרכן 89 ש"ח